

CURIOSITATS DE CATALUNYA

(setmanal)

Redacció i Administració:
Barcelona. - Riera Alta, 61

P R E U :

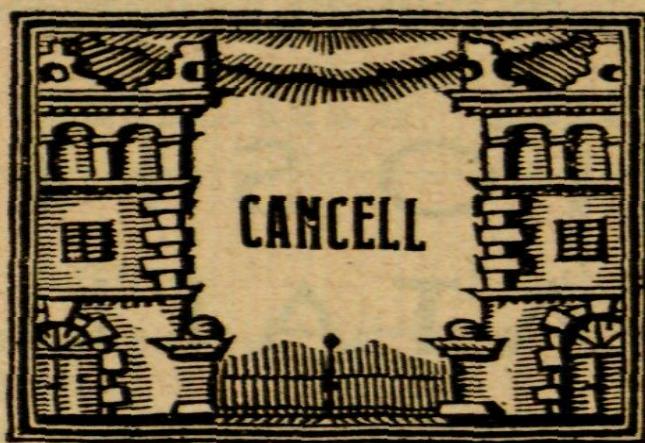
Número corrent	25 cèntims.
Subscripció semestral	6 pessetes.
Subscripció anual	10 pessetes.

S U M A R I

Cancell, pàg. 482. - L'Institut Català de Folklore Montserrat, pàg. 484. - Montblanc, pàgina 486. - Les muntanyes de Catalunya, pàgina 489 - Una locució popular, pàgina 491. - La col·legiala modesta, pàg. 492. - Anecdolari català, pàg. 495. - La víctima: Un pont contra el qual el temps no hi podia, pàgina 496. - Catalans notables, pàg. 498 - Una locució popular, pàg. 500. - Nostra Premsa, pàg. 501. - Corrandà, pàgina 505 - L'excursionisme català, pàg. 506. - Anecdolari català, pàg. 508. - El Torrent del Mal Consell, pàg. 509. - Pro «Museu Folklòric de Catalunya», pàg. 510. - Entreteniments Instructius, pàg. 512.

De la cançó

DE tothom és sabut que el «couplet» ha pres gran increment a casa nostra. Generalment és fet a base d'una música grollera, tan grollera com manca d'art, i d'una lletra barroera i mal intencionada.

Els diferents espectacles que des d'un temps ençà i sota el subtítol de «revistas» tenen lloc a Barcelona, han estat l'esca del pecat. Per mitjà d'elles gran part de la nostra gent ha trabat coneixença amb el «couplet». I com que aquest resulta ple de malsana intenció i amb una tonada gens difícil d'aprendre, el públic, una vegada finida la representació, ja el canta entre dents tot taral·larejant la música.

Es així com retent tribut al «couplet» poca-solta, s'ha anat oblidant la cançó. Perquè —tal com digué el gran mestre Lluís Millet— «la cançó en la música és com la flor en els prats verdejants, que és l'alegria dels ulls i l'encant dels sentits. Però la cançó va més endins, commou fibres més fondes i bressa i somou la part més íntima del nostre ésser. La cançó té el perfum de la flor i encara un ésser més immaterial que deixonda els misteris insondables de la nostra ànima...».

Dies passats, el compliment d'un encàrrec em portà a un gran taller on només vaig veure-hi dones. La casualitat de trobar-se la persona amb la qual tenia de parlar, al capdamunt de l'esmentat taller, m'obligà a traspassar-lo de cap a cap. Oí com les

empleades, a mesura que anaven treballant, cantaven diferents i ben variats «couplets». Em féu mal, molt mal, el sol fet de constatar que ni una sola no feia florir en sos llavis una cançó de la terra nadiua.

Llavors vaig recordar quelcom llegit en un dels nostres més populars setmanaris infantils, dins «En Patufet». Deia: «Una cançó pura és la flor més bella que es pot posar als llavis una noia. Generalment, un «couplet» és un renec amb solfa».

Aquests mots, ja en el mateix moment de llegir-los, deixaren en mi com una estela de joia i d'alegria. Tanmateix, amics meus, s'experimenta un goig inusitat el constatar la certesa d'una bona màxima. Però, instants després, quan vaig fer córrer el meu pensament meditant la frase en qüestió, aquella joia i alegria que en un principi m'embolcallaren, es transformaren en el més viu dolor i també en la més gran tristesa.

Quantes i quantes noies, futures mares de família en el dia de demà, reneguen en la nostra terra! Quantes i quantes damiselles, jovencelles o senyorettes, com vulgueu anomenar-les, sense saber-ho, sense ni tan sols sospitar-ho, ingènuament, en la més completa inconsciència, es converteixen, tot cantant, en renegaires!—vaig exclamar interiorment.

Per això les sessions dels orfeons, creades i dutes a felix terme per un grup d'homes que saben el que es fan, són dignes d'elogi. Nosaltres, els que estimem la cançó per damunt de tot, no podem per menys que agrair sincerament i ben cordialment la tasca empresa per aquestes benemèrites entitats. Elles ens fan sentir cançons pures com gotes de rosada, interpretades totes elles pels millors dels nostres cantaires. Es just, doncs, que nosaltres, selecció amant de la bona música i, sobretot, de la bona lletra, corresponguem omplint els espaiosos locals dels nostres Orfeons cada vegada que s'interpretin les nostres cançons... Tot sia per la cançó, per aquesta cançó nostra que jamai no morirà.

FREDERIC BALLIBRANA

UAB
Biblioteca de Documentació
i Hemeroteca General

L'Institut Català de Folklore Montserrat

Ets l'hereu de les activitats de les dues entitats que t'han precedit, i enfortit pel prestigi de les mateixes, l'Institut Català de Folklore Montserrat està destinat a fer la gran obra de purificació i unificació de la Dansa Popular Catalana.

La ment vulgar no ha mirat amb els ulls que mereix aquesta Dansa, i ha vist en ella, preferentment, un espectacle de festa major o de divertiment, el que és un art viu de Catalunya.

Aquesta és l'obra que s'espera de l'Institut Català de Folklore Montserrat, alligonat per l'experiència que els elements que el componen han rebut durant la seva actuació en els extingits Institut de Folklore de Catalunya i Esbart de Dansaires Montserrat.

Els seus components, fent honor a l'esperit d'alta cultura que els informa, desenrotllaran llurs activitats encaminant-les a assolir l'objectiu de les seves preferències, que és el més sublim dels ideals: la Dansa Popular Catalana.

Ara que el terreny està adobat, després dels molts esforços que han realitzat les diverses entitats folklòriques, tant petites com grans, de les que se'n destacaven les dues que li han donat vida, aquest Institut trobarà el tecnicisme en els conreadors de la Dansa Popular Catalana, sota la direcció de la competència del mestre preferit dels dansaires, En Joan Rigall.

Pel que és i pel que significa l'esmentada Dansa, els assistents a la seva interpretació, més que veure-la ben asseguts i comentant les facècies en el moment

de la seva execució, deuriem aixecar-se del seient i descobrir-se en senyal de respecte i admiració.

Perquè ella, a més d'ésser una part de l'ànima de Catalunya, forma una religió de pau i d'amor, ja que els dansaires puntegen els balls i danses, amb un somris als llavis, palesant llurs alegries. I hem de remarcar que un dels principals propulsors de tot aquest moviment espiritual, n'és l'animador el conegut folklorista En Joan Rigall i Casajuana.

La realitat l'ha col·locat com el més virtuós dels mestres dansaires, i la Dansa Popular Catalana li cobrirà el seu nom amb una aurèola de glòria, per l'esforç i constància desinteressats que ha realitzat per a inculcar-la a les joventuts de nostra Pàtria.

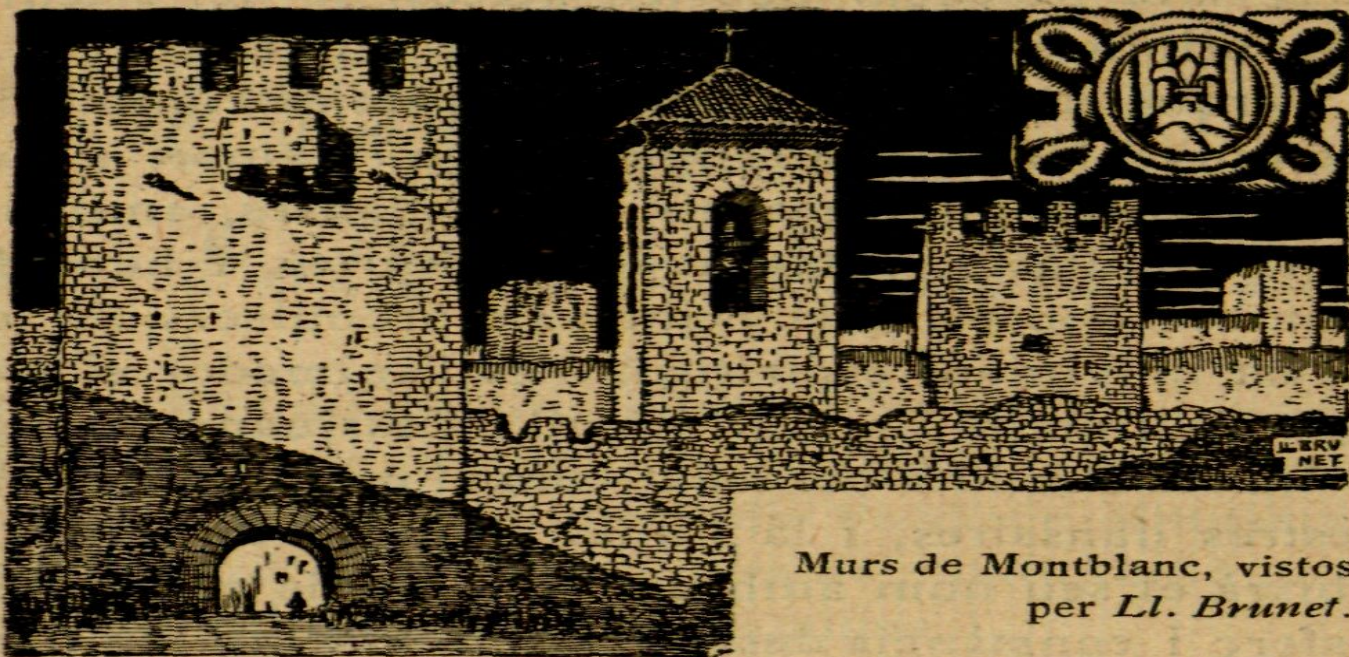
El dansaire, en el moment de les seves funcions, és un temple viu de l'art de Catalunya que, com a cultes i com a catalans, davant d'ell hem de retre-li acatament.

Aquesta Dansa, essent pura i bella, és el complement imprescindible de la música. La música és un art, la dansa un ideal, ja que amb gest brau i noblesa de sentiments, les parelles es fan mútues reverències; la música domina l'espai, la dansa alegre l'ànima a l'enfrontar amb l'encís espiritual l'home i la dona; la música és la poesia que adorna, la dansa la perla que valoritza, ja que és el blasó més bell de la joventut; la música és llum a l'esperit; la dansa, amor al cor: aquella ennobleix; aquest vivifica.

I sempre que a la nostra terra s'enfosqueixin els seus dies amb trifulgues de revolta, fem que brilli com estel d'esperança l'obra cabdal d'amor i de pau que desenvolupa l'Institut Català de Folklore Montserrat, amb les seves pulcres exhibicions de la Dansa Popular de Catalunya, la qual espera, de la seva actuació, ventura i progrés.

FRANCESC PARELLA I COMAS.

Murs de Montblanc, vistos
per Ll. Brunet.

Montblanc

HAVEM corregut i admirat tota la conca de Barberà i portada a cap la visita dels pobles de Rocafort, Sarreal, Solivella, Vimbodí, Vilavert, Espluga, Poblet, Lilla, Plenafeta, Prades, Rojals, Rojalons, Pira, Guardia i Cugollons.

Havem pintat i dibuixat molt.

Entre les belleses artístiques que tanca la Vila Ducal de Montblanc, té l'església parroquial, la catedral de muntanya, de magna construcció d'estil ogival, començada el segle XIV. Dels seus arquitectes són coneguts Rainard des Fonolls i Pere Tirroll.

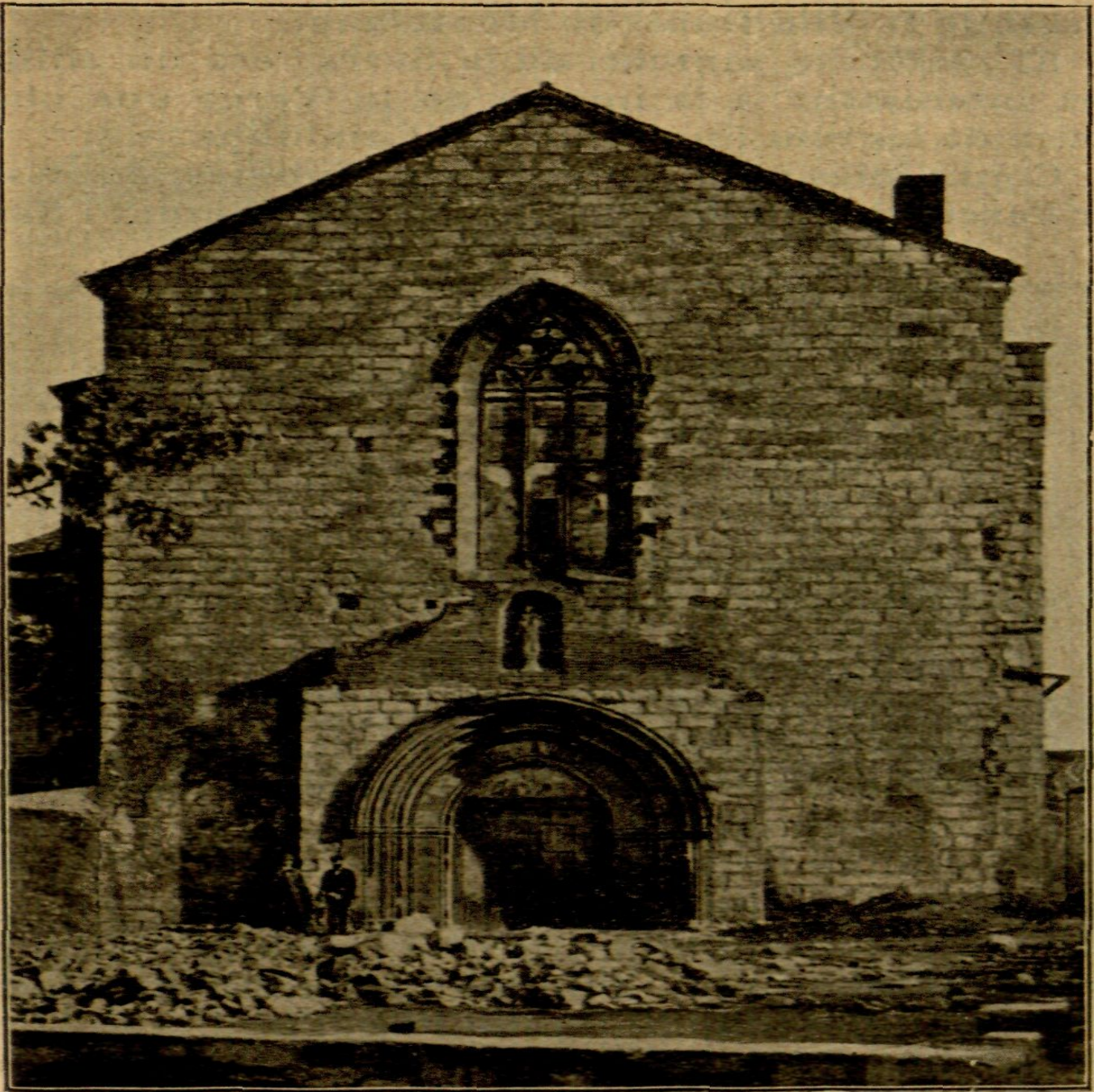
Part dels monuments de la Vila, és la casa d'Aguiló, cremada pels francesos, la millor construcció d'ordre civil del poble, procedent de la centúria catorzena. Pertenesqué al Comte d'Oñate i més tard a la noble família dels Aguiló.

La façana romànica del segle XII de l'església de Sant Miquel, era ben interessant com a temps medievals i per a la Història local i del principat.

A la plaça de Sant Francesc s'hi troba la que fou església del convent del mateix nom, amb una interessant portalada d'arquivoltes i un finestral tripartit i trepat en son vèrtex. En altres temps fou aquella plaça un dels indrets més típics de Montblanc.

El portal d'en Bové, és una vella i interessant memòria del cinyell de fortificacions amb què el rei En Pere III volgué guardar la Vila. Com que dona

L'església de Sant Francesc, a començos d'aquest segle (1901)

de dret a l'estació del carril, és la via més animada de Montblanc.

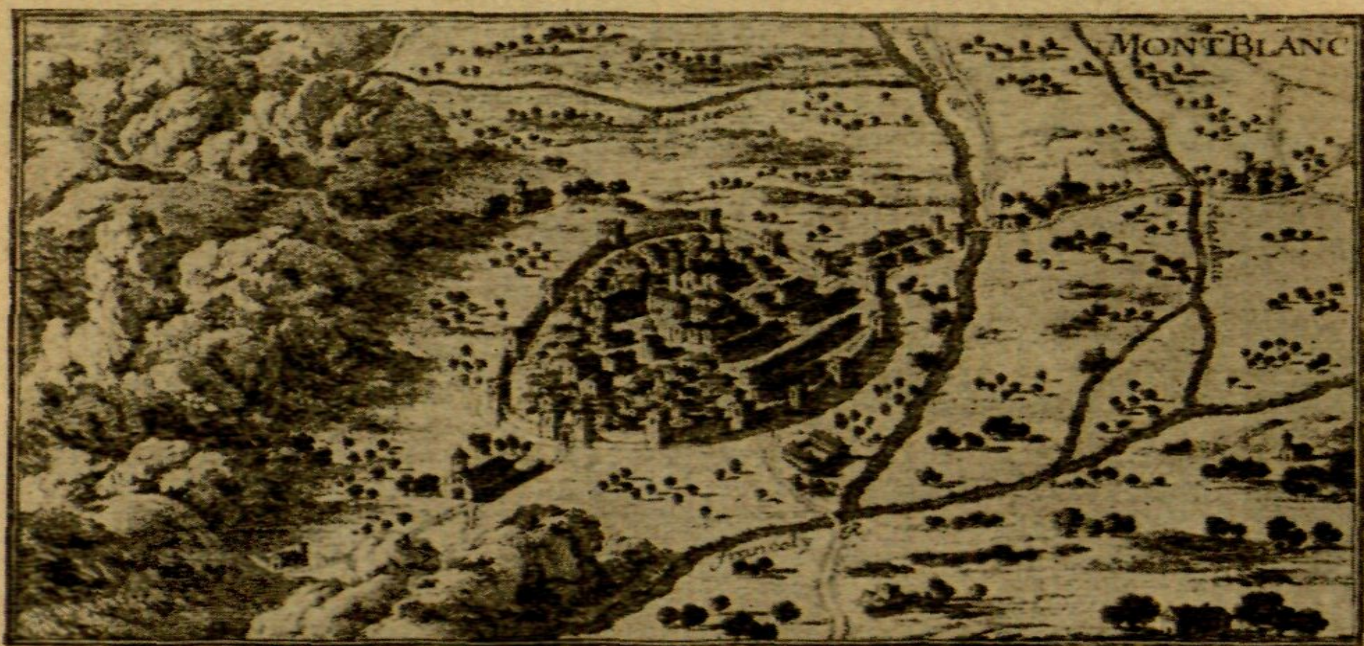
El pont vell damunt del riu Francolí, és obra arcaica i interessantíssima de l'edat mitjana. Fins al 1880 era l'únic punt d'entrada a la Vila pel cantó del Nord. En segon terme, es veu la pujada del Raval, i més lluny la restallera de torres del baluard de Santa Anna.

A la plaça Major s'hi troba la rumbosa mansió dels Desclergues (segle xv), i els porxos del vell Mercadal, reproduïts a l'Exposició Internacional de Barcelona, «Poble espanyol», interessant testimoni del passat de la Vila Ducal de Montblanc.

El pintoresc santuari de la Serra, era un edifici fort interessant, i la imatge de la Verge una obra gòtica de les més importants de Catalunya.

Com a joies artístiques montblanquines, pot visitar l'excursionista: el retaule de Sant Bernat i Sant

Montblanc. Gravats del segle xvii d'En Beaulieu.

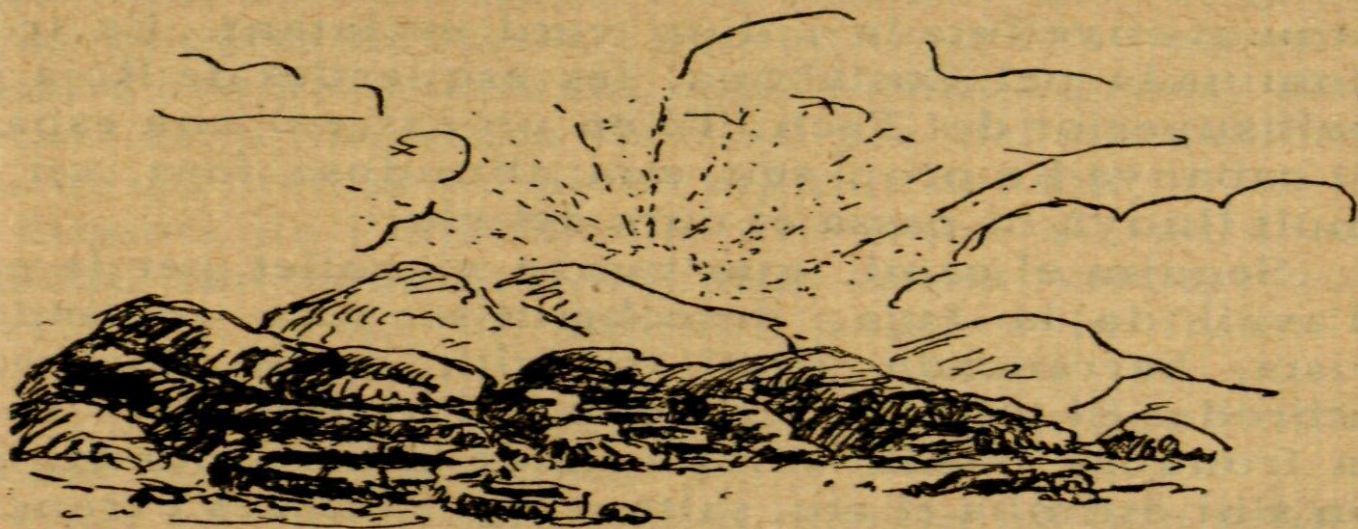
Bernabeu, de pedra i policromat, fet obrar per l'opulent família dels Alenyà; la Mare de Déu del Chor, escarpellada en fusta, daurada i policromada; l'altar major de l'Hospital de Santa Magdalena, amb una imatge del 1341, obrada per l'escultor montblanquí Saguer, i la creu verda de la Serra, antiquíssima imatge de la Verge titular, escarpellada en pedra, de gust romànic, amb tota certitud del segle xiii. Les tradicions locals s'enllacen amb aquesta imatge anomenada de la *Creu Verda*.

No vull acabar sense fer constar que totes les xiquetes montblanquines són hermoses i ben plantades.

LLORENÇ BRUNET.

Professor de Belles Arts. - Barcelona.

Les muntanyes de Catalunya

LA PRESTE

(Acabament)

DESPRÉS d'un breu èxtasi, produït per l'exuberància bella de la natura, i de la grandesa immaculada del panorama extensíssim que té per fons preat el Vallespir, ens adrecem vers la Collada de l'Ullat, entre les valls del Tech i de la Solaneta, des d'on es divisa un extens complement a la vista anterior. Es veu l'anomenada vall de la Solaneta, amb molt bell punt de mira sobre el Costabona, i els Colls de Siem i Perafreu de la carena fronterissa, acabant de completar la magna visió els dilatats horitzons per l'indret de la nostra península.

Vers l'altre costat, sobre les pintoresques barranques del Tech, es veuen els Jaços de l'Ullat, als nostres peus, de verdor intensíssima.

Cap a les aspres esquerdes de Rojà, totes retallades i enterques, es veu la Serra Mitjana i el Cagallops, que aparenta tenir en son cim, les romanelles d'un grandió castell, degut a l'afecte dels grans penyals de què està compost.

Baixem ràpidament, vers l'esquerra, amb terreny

lleugerament herbat, vers la Jaça de l'Ullat, completament envellutada i d'un verd esclatant. Es troba dominada pel Costabona, les esquerdes de Rojà i la vall superior del Tech. Té en un extrem una espaiosa cabanya i a prop seu una abundosa font, on no molt llunyà hi passa el curs del riu.

Seguim el camí, que tomba el collet per la part d'avall de la Jaça, descobrint-se una encisadora vista, barrancada avall del riu, entre l'ombrosa arbreda. El trajecte és preciós en extrem, per entre la frondosa fajeda ombrívola de la barrancada, per on s'hi estimba el riu, saltant entre roques i trencats penyals.

Cingleres retallades, clotades aspres, revolts del riu, emplenen el camí traçat escabrosament entre el terreny fresc; gorjes que s'esclaten amb el so sord i agradable de l'aigua es troben arreu, fins que arribem a la Grebodella, casa de camp voltada de grossa arbreda; hi ha una font d'aigua molt fresca.

Descendim per damunt la barrancada, d'efectes esplèndids, de la Vall del Tech. Al cap de poca estona es troba la casa La Barragana, en la qual s'hi va hostatjar el pretendent don Carles, en l'última guerra carlista.

Els camins s'encaixonen, perden tota vista panoràmica, compensant-ho les agradables i verdes voreres del riu.

Travessem el riu, i en un revolt pronunciat ens trobem de sobte a l'Establiment de La Preste, situat a 1.130 metres d'altitud, entre alteroses i aspres serralades, en la unió del Tech amb l'estreta i embarrancada vall de La Cadena.

Consta d'un establiment ben acondicionat, amb bon tracte, compost de diferents cossos d'edifici distribuïts entre menjador, espaioses sales per a reunió, conversa, lectura, cafè, jocs, billar, etc.

Té, l'indret, aigües termals abundoses, a la temperatura de 44° C. Es indicada per a les malalties urinàries, especialment pel mal de pedra. Es compona d'aigua sulfurosa, lleugerament acidulada, que pot emprar-se en beguda, o bé en banys.

La seva temporada oficial és des de 1.º de juny al 1.º d'octubre, on regularment hi havia, poc temps

endarrera, un bon nombre de catalans que hi feien les seves cures de repòs, i podien fruir ells i els visitants, d'una gran terrassa, amb arbres i bancs, disfrutant de la magnífica visió del pas del riu enclotat més de 40 metres del nivell regular del sòl.

Dessota de l'establiment s'hi troba un parc esglaonat, ben acondicionat, amb molta verdor, que convida a fer-hi un descans a sobre la fresca i ufanosa herba.

Té una carretera que l'uneix amb Prats de Molló, distant uns 8 quilòmetres.

I per tot bon excursionista, ofereix un bon centre d'excursions, per a pujar als massissos del Costabona i al Canigó.

* * *

Al proper número us faré la descripció d'una excursió a Set Cases.

J. NADAL I RIBAS.

UNA LOCUCIÓ POPULAR

—

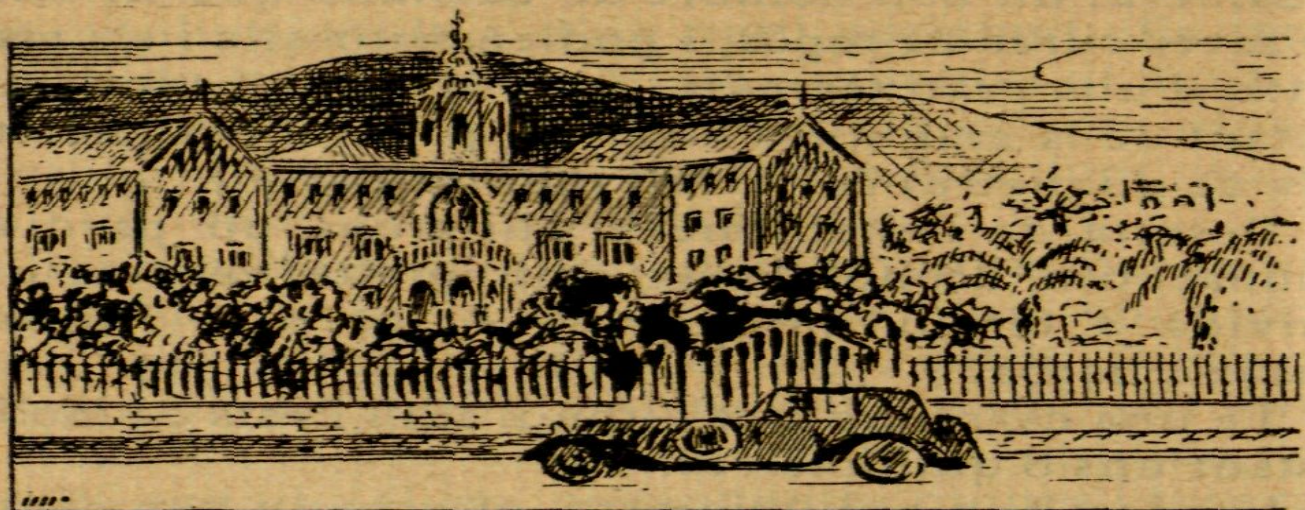
« *El gata-mauxa* »

Aquell que tira la pedra i amaga la mà, que és el mateix que la fa i no la diu, és el que en termes corrents en diem *gata-mauxa* o *gata-maula*, perquè sempre va dissimulant les intencions i fent veure que no ha trencat mai cap plat ni cap olla.

I si és molt cert que en tot ço que diu, procura dissimular tant com pot i espera el moment oportú per treure les ungles, tot mau-mau, també és molt cert que amb la cara ja paga i la gent el veuen venir d'una hora lluny.

F. PUJOLS.

La col·legiala modesta

(RONDALLA)

No res menys que es tracta d'un dels col·legis de més relleu, per les diferents classes d'ensenyament, i també per la situació pintoresca on està enclavat, ja que podríem dir que està instal·lat als environs de la ciutat Comtal.

Tots els dies, matí i tarda, una munió d'autos particulars acompanyen alumnes, àdhuc dels cotxes autoòmnibus que del propi col·legi van a cercar-les i acompanyar-les...

En les hores de jugar, cadascuna cercava les seves amigues, acoblant-se, sempre, totes aquelles, diem-ne de l'aristocràcia, que no sabien parlar més que de les marques més anomenades d'autos, cambres, criats, i diversions adients a aquest estament...

Naturalment, Maria Teresa quedava de recó, car ella no posseïa ni auto de propietat, ni venia de família de renom, però no per això desentonava en cap moment, degut a la fina educació i preclara intel·ligència; per alguna cosa era qualificada, a classe, la primera de totes. A més, com que posseïa unes grans dots de simpatia personal i gentilisa, aviat sabé atreure's la voluntat de les altres, no totes, però.

Una de les coses que més la molestava, a Maria Teresa, i que creava una situació violent per a ella,

era quan tractaven de combinar algun dels jocs que absorvien tota l'atenció de les altres col·legiales, i llavors venia el neguit de Maria Teresa, en pensar, solament, que, de sobrar components a dit joc, la primera que prescindirien fóra d'ella, perquè era la de procedència familiar més humil.

Quantes vegades es quedava d'espectadora d'aquells jocs que sabia practicar molt millor que les altres que hi prenien part!... L'orgull i la vanitat, eren les que les feien obrar d'aquella manera envers ella...

* * *

Arribà, per fi, el final dels estudis, en què ve la disgregació de les alumnes. Unes es queden a casa; altres, cursen carrera; altres, se'n van a l'estranger; etc., etc.

Passat ja un temps, anaren retrobant-se al passeig, al teatre, de visita, assabentant-se del prometatge d'una, del casament de l'altra, on es renovaven els llaços d'amistat contrets a la infantesa, essent col·legiales, i que tan estretament lliguen el cor de les que saben donar-li aquella valor merescuda.

Maria Teresa tingué diferents ocasions de retrobar-ne moltes; algunes d'elles, que ni tan sols la saludaren...

Moltes de les seves companyes feren, el que se'n diu, bons casaments, enllaçant-se amb «pollitos» de famílies distingides i poderoses de l'alta societat. D'aquests casaments d'anomenada, es comentà particularment el de la Romàs, aquella que, de col·legiala, parlava amb més orgull de cotxes i criats; la mateixa que en diferents ocasions l'havia mirada, si no amb despreci, amb una gran indiferència.

Maria Teresa també es maridà, i la seva boda, si bé no tingué la ressonància de les de les seves antigues companyes, no per això fou menys feliç. El seu espòs era fill únic d'un fabricant muntat a l'antiga, jove de totes prenyes, treballador i d'una gran intel·ligència.

Maria Teresa compregué, tot seguit, que no era pas necessària tanta abundor d'interessos per a fer la felicitat d'una persona, sinó una vida natural i

arregladeta, sense mancar cap cosa primordial.

Als pocs mesos de casats, tingueren la dissort de veure traspassar els seus pares, amb gran sentiment d'un i altra. Una vegada presa possessió del timó de la casa, el seu espòs pogué moure's amb totes les seves activitats en les diferents seccions de la fàbrica, amb tal encert, que al cap de pocs anys esdevingué una de les més bones posicions de Barcelona.

Maria Teresa, que en tot moment sabé comportar-se com la millor esposa, en trobar-se tan canviada de posició, no varià, però, el seu tarannà senzill i afable, fent tot el bé que el seu bon cor li dictava.

Un dia, anant de compres amb el seu magnífic auto que li havia regalat el seu maridet el dia del seu sant, en sortir d'uns grans magatzems, es trobà enfront de la Romàs, que, en reconèixer-la, fou precisament Maria Teresa la que la saludà amb aquella amorositat tan seva. La Romàs envermellí tota, plena de sufocació, i una vegada canviades les salutacions, la féu entrar a l'auto, per a acompanyar-la on fos necessari; i fou llavors quan la Romàs li contà, a llàgrima viva, totes les seves penes i desgràcies. La ruïna i mort dels seus pares, la fallida i desaparició del seu espòs, deixant-la en situació angoixosa amb els seus quatre fillets, verament necessitada. Maria Teresa li prodigà paraules de consol, i, asserenada un xic, parlaren extensament de totes aquelles vicissituds, de les quals ella en sentia una veritable pena, confortant-la i oferint-li tot el seu suport, moral i material.

La Romàs no podé contenir-se davant tanta noblesa de sentiments, fent-se retret, interiorment, del tracte indiferent i a vegades hostil, amb què l'havia tractada de col·legiala. Es sincerà com podé de la seva actitud passada, envers Maria Teresa. Aquesta, al dia següent, col·locà els quatre fills de l'orgullosa Romàs, a un dels millors internats, corrent les despeses a càrrec seu, i s'oferí en tot i per tot.

La Romàs, davant tanta generositat i grandesa de cor, no pogué contenir el doll de llàgrimes, i les dues amigues, fortament abraçades, refermaren la seva indestructible amistat.

La Romàs no es cansava de repetir: —Quines

lliçons ensenya la vida! Tenia sobrada raó la mamà, quan deia que l'orgull no és cap prenda cobejable, i més raó encara, quan repetia: No sabem pas els braços que són capaços d'obrir-se davant una necessitat de la nostra vida!

Al darrera la porta
hi ha un sac de confits;
quan els llaminers hi passen,
hi fiquen els dits.

FRANCESC ALAVEDRA.

Anecdolari català

Cap a finals del segle passat, hi havia a Barcelona un tal Coca, comediògraf, autor de moltes d'aquelles peces en un acte que tant agradaven a la gent.

Una vegada va escriure una obra titulada «Cap-i-cua», que va tenir molt bon èxit, i un dia que es trobava sense un clau, va anar a emprendre un conegut i li va oferir la propietat de la producció per vint duros, que l'amic va pagar.

Al cap de pocs dies tornava a trobar-se en la major penúria i encoratjat pel recent èxit de venda va anar a emprendre un altre amic per a oferir-li, també, la seva darrera obra.

Poc temps després, dos senyors reclamaven els drets de propietat de la comèdia i anaren a trobar en Coca, indignats de la mala passada que els havia fet. El comediògraf els va respondre amb una gran tranquil·litat:

—Vosaltres us exclameu perquè jo he **UAB** Biblioteca de Catalunya
Biblioteca General venut dues vegades la meva comèdia «Cap-i-cua», i no teniu raó, perquè ja és sabut que el cap-i-cua sempre s'ha pagat doble.

La víctima: Un pont contra el qual el temps no hi podia

HA baixat l'alcalde de la Roca. No fa gaires setmanes que aquí mateix apareixia una locució popular arrelada a les comarques del Vallès Oriental i el Barcelonès. Fa així: «Ai!, quan baixi l'alcalde de la Roca!» I vol referir-se, com és natural, a la vinguda del riu que per allí passa, que en produir-se havia de netejar el seu llit de totes les hortes que s'hi havien «creat» *incontroladament*. I diem *incontroladament*, perquè així s'ha de qualificar l'actitud d'uns ciutadans que, en ésser avisats per altres de les males passades del Besòs, no per això deixaren de fer-hi la seva horta, segurs que aquest mansoi riu res no havia d'intentar —¡el pobre!— en contra de la usurpació que cometien dins d'ell mateix.

I el Besòs, ¿per què no?, ha vingut, per fi, a donar la raó els qui la tenien. A aquells que en saben de les seves revingudes i dels seus cops amagats. A aquells que en veure la tossuderia dels «camperols» improvisats, no tingueren altre remei que exclamar «ai!, quan baixi l'alcalde de la Roca!»

La víctima: Un pont contra el qual el temps no hi podia. El de la carretera de França, a l'entrada del Pla del Besòs (abans Sant Adrià). Davant l'empena de les aigües que arrossegaven al seu pas plantes i herbam, obstruint els ulls del vell pont, aquest no ha pogut resistir i s'ha partit en dos trossos en un cruixir que venia a dir: «—I després de resistir vehicles de pes exagerat, bombes i dinamita i riuades, ara veure'm així per uns miserables i mesquins horts!»

No recordem ben bé quan. Però estem segurs d'haver dit, en algun lloc, el que pinta, en la història de Sant Adrià de Besòs, aquest pont. Recordem haver escrit que aquesta població nasqué molts segles enrera, i precisament ran de l'acció nociva d'uns bandolers per la banda de Badalona i el poble que avui s'anomena Gramenet del Besòs. La por a caure

a mans pirates feia que els del camp, per anar a Barcelona, es dirigissin envers la mar, amb la fi de travessar el Besòs per un pont de pedra construït amb l'objecte de què personalitats religioses i polítiques poguessin passar el riu per posar durant uns dies a l'hostal o convent —segons el caire d'aquestes personalitats— aixecat al lloc que un dia havia de convertir-se en localitat d'anomenada.

Més tard, per exigències del trànsit que per allí passava, que es dirigien a Sant Adrià, Santa Coloma o Badalona, i que a poc a poc anaren estenent-se cap al llarg de la costa, fins arribar a la frontera del nostre país amb França, el pont sofrí una variant. Amb l'estil de l'època i amb les possibilitats d'aleshores, s'enfortí de soca-rel al cap. Les diligències i els cavallers dalt de cavall pogueren passar-hi segurs que amb el seu pes no aconseguirien esfondrar-lo. Quan el progrés ens féu conèixer els vehicles de tracció mecànica i coneguérem així mateix els tramvies anomenats «catalanes», el pont fou retocat de per tot, agafant la forma i l'aguant mantinguts fins el dia d'avui. Ja així, l'augment de població d'arreu ha fet que aquest vell pont fos un dels de més trànsit no ja de Catalunya, sinó de bona part de la Península Ibèrica.

I res no feia pensar que acabés d'aquesta faisó: partint-se pel mig. Ell, que resistí, quan els fets d'octubre, uns petards de dinamita posats al seu dessota amb intencions que no cal escatir, i que havia resistit riuades i mals temps i pesos exagerats, no podia arribar-se a pensar que unes hortes fetes al seu entorn només que amb la intenció de fer-hi «quatre patateres, quatre tomaqueres i quatre cols», pogués socavar-li l'assentament i el descolgués i el fes escruixir en sentir-se ferit al bell mig del cor...

Ha caigut una de les obres de tota una generació —potser de dues i tres hauríem de dir—. Però és d'esperar que això servirà de lliçó, i per a temps a venir, el riu serà tractat com a tal, i com a Besòs precisament. Un Besòs de cops amagats i que en un cop donat pot abatre l'orgull d'un pont voltat de verdor en extrem sobtada. ¡Pensem-hi, en fer-lo de nou!

CATALANS NOTABLES

Clotilde Cerdà i Bosch
(*Esmeralda Cervantes*)

EL gran pianista i famós compositor Franz Liszt, en retirar-se de la vida musical, donà a Roma un concert de comiat. L'ocasió era singularment solemniat. Per a sentir-li el darrer concert de la seva vida, es congregà un públic de més de tres mil oients, el més granat del món musical de l'època. En honor del mestre, una joveneta havia executat unes peces. Es en tal solemne avinentesa, que hom posa en boca de Franz Liszt la frase pronunciada davant d'aquell públic tan representatiu i selecte: «la prima volta che sento l'arpa» (la primera vegada que sento l'arpa), per a significar que tot el que d'aquest instrument havia sentit abans, per altres arpistes, res no era al costat de la meravella d'aquella artista.

I aquella joveneta, no era altra que la barcelonina

Clotilde Cerdà, nascuda l'any 1862, i coneguda en el món musical, amb el sobrenom d'*Esmeralda Cervantes*.

Una demostració de la precocitat d'aquesta privilegiada arpista, és el seu esmentat sobrenom. Víctor Hugo, el poeta més famós de l'època, la batejà amb el nom d'*Esmeralda*, nom de la protagonista de la seva genial novella «Notre Dame de Paris», i la reina Isabel II d'Espanya, li afegí el de *Cervantes*, per haver-se deixat sentir en el seu art per primera vegada, quan totjust tenia onze anys, als solemníssims funerals celebrats a Viena, l'any 1873, en sufragi de l'immortal autor del «Quixot».

A Viena acabà els estudis superiors d'arpa, que havia començat a París. A la capital francesa, passà després diverses temporades aclamada constantment. A Londres i al Palau del Príncep de Galles, es féu sentir als dotze anys. Va ésser arpista de les ambaixades otomanes.

Triomfà a Madrid. Tocà al Palau de Lisboa, on va rebre el títol d'arpista d'aquella Casa Reial. Saltà a l'Amèrica del Sud; fou nomenada arpista de l'emperador Pere II del Brasil, i apadrinà el pont internacional que uneix el Brasil amb l'Uruguay, i el pont mateix s'anomena Pont d'Esmeralda Cervantes. A l'Uruguay, li donen el títol de filla adoptiva d'aquella República.

Igualment va a Buenos Aires, on en un sol concert li presentaren joies, per valor de més de 200.000 pessetes. A Xile també la volen, i és amb aquesta avinentesa que les bandes militars d'aquell país executen, per primera vegada, després de la guerra amb Espanya, peces d'aires espanyols.

Recorregué triomfalment Nova-York; Filadèlfia, amb motiu de l'Exposició Internacional del 1876; l'Havana; i a Mèxic, l'any 1878, per la seva mediació, el President Porfiri Díaz indulta el reu de mort Josep Maria Téllez, acte que valgué a l'Esmeralda les aclamacions més unànimes del poble mexicà.

D'Amèrica torna a Europa, va a Alemanya, Turquia; a Rússia hi compon una «Ave Maria» per a tenor i arpa, que dedica al príncep de la Casa Imperial Russa, Orvitky.

Disposada a emprendre un altre viatge artístic per l'Egipte, l'India Anglesa i l'Oceania, varis dels seus amics i admiradors li demanaren el seu concurs per a fundar una Acadèmia d'Arts i Oficis per a l'ensenyança de la dona, tal com existien en altres nacions, empresa que efectuà amb els seus propis recursos l'any 1885, però desgraciadament no va tenir èxit.

S'establí més tard a Constantinoble i contragué matrimoni amb un capista brasileny, i conten que per allà l'any 1919, passà una temporada a Barcelona, procedent de Mèxic, i que de Barcelona, se'n va anar a les illes Canàries, on visqué fins un bell dia d'abril del 1926, en què s'envolà d'aquest món.

També les lletres deuen a Clotilde Cerdà, un tribut d'agraïment, doncs va dirigir, a Barcelona, el periòdic «El Angel del Hogar», i a París «La Estrella Polar», publicant, a més, un llibre, l'any 1887, titulat «Historia del Arpa».

J. C. C.

UNA LOCUCIO POPULAR

«Pedra que roda, no cria molsa»

S'aplica a les persones que, en compte d'acontentar-se amb un estat modest, però que els deixa viure, es disgusten al primer obstacle que troben i es dediquen a una nova carrera, que després canvien per altra o per altre ofici, del que molt aviat se'n cansen. Es creuen capassos de tot, i en la realitat per a res no són bons. Tot ho proven sense entendre de res; sempre provatures, però sense perseverància, i així és que mai no arriben a tenir una cosa segura.

Prensa Barcelonina Vuitcentista

XIX

Any 1869

LA FLACA.—Periòdic polític, un dels millors que es publicà el passat segle, que aconseguí forta popularitat per les seves campanyes revolucionàries, especialment per les pàgines il·lustrades en colors que publicava en les planes centrals de cada número, amb dibuixos originals del gran dibuixant Tomàs Padró, el qual signava amb el pseudònim T.WO. També va publicar algun dibuix d'En Ramon Puiggarí. Tan gran va ésser l'èxit d'aquesta publicació, que de la majoria dels números se'n feren diferents edicions.

Veiem el primer número de «La Flaca» que porta la següent data: «marzo del primer año del entorchado de Don Juan Prim». Els preus dels números, segons el mateix periòdic, eren els següents: «Números sueltos, un real. Números atados, un real y pico»; des del número 2: número solt, 2 rals i des del número 9: «Números sueltos según los gustos y según los gastos». En la capçalera d'alguns números llegim la següent nota: «Se admiten desafíos. A almuerzo, a primera sangre y a muerte en la calle de Códols, número 142, tienda.—A los habituales del país se les hará una considerable rebaja.—A los extranjeros, sin descuento», i a continuació deia: «Para los desafíos entenderse con D. Angel Rabasa; tirada de espada, pistola, florete, daga, cañón y otros

destruïbles». El periòdic, segons llegim: «Saldrà todos los días del año, excepto los lunes, martes, miércoles, jueves, viernes y domingos».

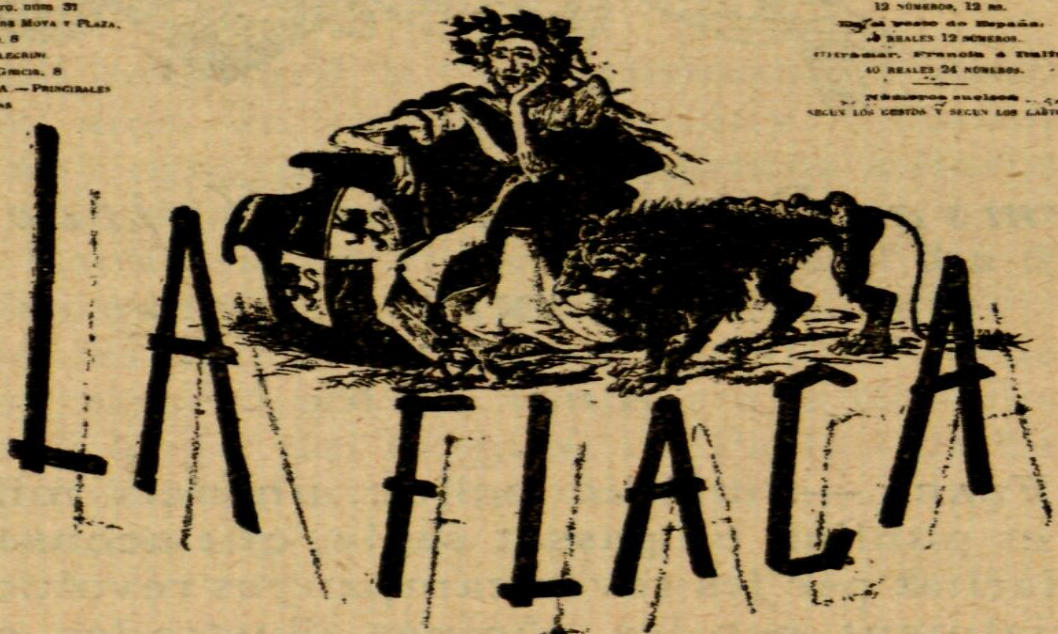
De l'article de presentació amb què comença el

PUNTOS DE SUSCRICION.

BARCELONA.—D. JOAN VIZCOSTE,
Rambla del Centre, núm. 31.
MADRID.—LIBRERIA DE MOYA Y PLAZA,
CALLEJA 8
ELIAS DE PELEGRIN,
Caballero de GARCIA, 8
RESTO DE ESPAÑA.—PRINCIPALES
LIBRERIAS

PRECIOS DE SUSCRICION

En Madrid y Barcelona
12 NÚMEROS, 12 rs.
En el resto de España,
18 REALES 12 NÚMEROS.
CANTABRIG, FRANCIA y ITALIA
40 REALES 24 NÚMEROS.
NÚMEROS SUAVES
SEGUN LOS COSTOS Y SEGUN LOS LÍMITES.

Se publica una vez á la semana.

NÚMERO 31.

23 de Enero de 1870.

CORRESPONDENCIA:

A D. JOAN VIZCOSTE,

Rambla del Centre, 31, Barcelona.

ADVERTENCIA.

A petició de un gran número de coleccionadores de este periódico, se están reimprimiendo algunos números agotados, pudiendo ofrecer desde luego en venta el 1.º, 3.º, 13, 16 y 18.

UN ASUNTO QUE NO MERECE LA PENA.

El Congreso nacional se halla discutiendo los presupuestos.

Lo cual no impide que se hayan cobrado anticipadamente las contribuciones.

Es otra de las garantías constitucionales que hacen feliz á nuestro pueblo.

Y se hace algo más que cobrar las contribuciones no votadas; se exigen recargos que ni se votaron, ni se hicieron siquiera por la asamblea.

Dígale la exposición que los vecinos de Santander han dirigido á las Cortes, pidiendo que estas exijan la debida responsabilidad al célebre D. Laureano.

Esto, empero, la responsabilidad ministerial es como la cuenta de un mal pagador.

Se debe, pero nunca se hace efectiva. Volvamos á los presupuestos.

¿Han calculado Vds. lo que presupuesto quiere decir?

Presupuesto es un pedazo de fortuna, muchas veces un pedazo de pan, que se saca de la boca de los españoles, para que uno que se llama gobierno celebre un festín de familia.

El presupuesto es aquel conjunto de gotas que, reunidas, hacen un cirio pascual.

Esta cirio representa en España nada más que tres mil millones.....

Es una bonita suma para un pueblo que ha hecho gran revolución por la necesidad imperiosa de evitar

una bancarota pública y un sin fin de bancarotas particulares.

Así es que apenas hay un déficit de mil millones.

Esto no interesa gran cosa, por lo visto, á nuestros prohombres de la situación. Es muy natural: que el pueblo pueda ó no pueda soportar las cargas con que se le abruma, es una cuestión bien poco interesante para aquellos que han de percibirlos en forma de sueldos.

Porque un esbirro de la Hacienda malvenda el miserable ajuar de un contribuyente moroso ¿dará de andar en coche nuestros dignatarios?

Y hé aquí explicado como al anunciarse la discusión de los presupuestos, los bancos de la mayoría quedan desiertos. La verdad es que sería mucha exigencia obligar á un delincente á que oyes el dictamen de su acusador.

¿Cuán más provechoso para el país no ha de ser que sus representantes cabilderen en elalon de conferencias, para disputarse el honor de estar sentados á la derecha de los nuevos ministros en el banquete, cuyo gasto satisfará D. Laureano con el dinero de los contribuyentes!

Dejad que los republicanos invoquen las promesas que se hicieron. ¿Quién ha de hacer caso de lo que digan los republicanos?

Y sobre todo, ¿quién ha de votar sus enmiendas? Economías.....

También es mucha exigencia la del país que paga. Háganse cuenta los contribuyentes de que, entre moderados y unionistas, los hombres de la situación estuvieron doce años imposibilitados de comer á espaldas suyas. ¿Cómo se cura en menos de diez y seis meses un hambre de doce años?

Hombre hoy tan agarrado al pan del presupuesto, que si trataseis de separarlo de él, primero dejaría las muelas pegadas á la miga. ¿Quién no se hace cargo de lo que es la hidrofobia de la necesidad?

Aplicad á la carne una sanguijuela; dejadla que haga presa, y á lo mejor de sus funciones chupópteras, insensata desprenderá de vuestro cuerpo.

— ¡Un demonio!—es contestará el animalito.

No ignoramos que en semejantes casos se emplea el recurso de coger unas tigras y con ellas partir en dos el cuerpo del enemigo. Pero hay sanguijuelas y sanguijuelas.....

¿Les parece á Vds. que así como así se cogen unas tigras y se parto v. g. por la faja á Gurman, ó por el abdómen al autócrata de la casa correos?

Calma, contribuyentes, calma.

Ello vendrá un día en que estas cosas tendrán su término.

¿Os acordais de aquel amante de cabellos grises que tenía dos queridas, una de las cuales, por gustarle más los pelirrojos, le arrancaba las canas; al paso que la otra, aficionada á los cabellos blancos, le arrancaba los negros? Este amante se libró de sus queridas el día en que una y otra se apercebieron de que le habían dejado calvo.

Pues otro tanto os ocurrirá á vosotros, contribuyentes de mi alma.

El día aquel en que, gracias al estado, á la provisión y al municipio, os quedéis sin blanca y agobiados de deudas, aquel día os libertareis de D. Laureano y de sus presupuestos.

Mientras tanto, pagad, pagad siempre. La hacienda es un perro que no suelta su presa.

¡Son tantos, en cambio, los que no sueltan á la hacienda!

¿Que no tenéis con que satisfacer el alquiler de casa.....? ¿Cómo puede ser cuando tirades gasta sesenta mil duros en reparar el alczar de sus mayores?

Que vuestros hijos necesitan unos zapatos de cuero..... Paciencia; el subsecretario necesita unas botas de charol; y lo primero es lo primero.

primer número d'aquest periòdic, retallem els següents paràgrafs: «La Flaca» no es republicana, ni demòcrata, ni progressista, ni unionista, ni menes nea.

»«La Flaca» es española, y sobre española catalana.

»Es la amiga del hombre honrado, la amiga del trabajo.

»«La Flaca» no adulará a los unos, ni rebajará a los otros; se hallará siempre al lado de la razón y de la justicia; defenderá lo que juzgue digno de defensa y censurará lo que merezca ser censurado.

»En una palabra, seremos un periódico serio con las cosas serias; nos reiremos cuando haya de que reirse; pero no nos rebajaremos hasta la personalidad, ni mucho menos nos valdremos de chanzas pesadas para ridiculizar éste o aquel partido, tal o cual institución, esa o esotra manifestación particular», i acabava l'article dient que «La Flaca» «era amiga de todos», «que no hay dicha más grande que el bienestar de la patria»; que «desea ver a la España contenta, feliz, grande y envidiada», i que desitja que «todos los españoles estén gordos, rollizos, sanos y robustos».

Amb tot i els bons propòsits que queden senyalats en l'article copiat, «La Flaca» va portar a terme fortes campanyes personals, especialment contra el general Prim, i la majoria dels articles i dibuixos que publicava feien gala d'un fort esperit anticlerical.

Cada número de «La Flaca» consta de 4 pàgines, format 445 X 310 mm., a tres columnes. L'estampació del periòdic anava a càrrec de la impremta de Lluís Tasso, Arc del Teatre, 21 i 23. El número 25 porta el peu d'impremta de F. López Vizcaino, Caños, 4, Madrid, i publica una nota en la qual diu que per circumstàncies polítiques s'ha vist el periòdic obligat a canviar de domicili. Des del número 27, torna a ésser imprès a Barcelona.

Dels números 65 al 66 de «La Flaca», aquest periòdic va suspendre la publicació durant dos mesos a conseqüència del flagell de la febre groga que va patir en aquells temps la nostra ciutat. L'últim número publicat per «La Flaca» va ésser el 100, amb data del 3 de setembre del 1871, en el que l'editor publica una nota en la qual diu que per «motivos ajenos a la acogida que siempre ha merecido «La Flaca», obliga a su propietario a suspender temporalmente su publicación».

* * *

El dia 17 de gener del 1872, després de quatre mesos d'haver desaparegut «La Flaca», va sortir el primer número d'un nou periòdic que portava el títol de «La Carcajada», el qual apareixia amb les mateixes característiques de tamany, número de

Año I.

Barcelona 25 de Enero de 1872

Núm. 2.

LA CARCAJADA.

PUNTOS DE SUSCRICION
BARCELONA
ESTREBATA DE JUAN VAZQUEZ
RESTO DE ESPAÑA
PRINCIPALES LIBRERIAS.

CORRESPONDENCIA

A D. JUAN VAZQUEZ.

Rambó del Centro, número 31, Barcelona.

PRECIOS DE SUSCRICION

ESPAÑA.—16 REALES CADA 12 NUMEROS.
NUMEROS SUELTOS 2 REALES
ULTRAMAR
24 NUMEROS 70 REALES.

LOS GITANOS.

Dice-n que los gitanos descienden nada menos que del célebre personaje de que se apoderó Eugenio Sue en la mas popular de sus creaciones: de Ahasvero, ó sea el judío errante.

Hay quien dice tambien que son una degeneracion de esa raza maldada, de la cual hemos visto aparecer por esta tierra estos últimos años algunas rancherías con el afán de explotar el oficio de composer calderas y demás objetos de cobre: los bohemos.

Y no faltan, por fia, algunos que aseguran que la ravia que por sus venas corre, es sangre flamenco.

Yo no me atreveré á sostener lo uno ni lo otro, porque nunca me ha dado por perder el tiempo en semejantes averiguaciones; pero sí afirmaré que los que han tenido la bendita ocurrencia de dars á conocer nuestro dibujante, son una variedad sui generis, como todo lo procedente del aborto de la España con bonif.

Es cierto que tienen algunos puntos de contacto con las demás que constituyen la regla general de la especie: rencillosos, pendencieros, charlatanes, amigos de cambalaches, capaces de pegársela al mayor traicionista francés ó al alemán mas cuco, no tienen que ver envidiar nada á la vulgar charlataneria de aquellos.

Pero ni se saben avenir con la miseria, ni resignarse á la vida errante y llena de incomodidades y privaciones, ni mucho menos ser en su trato humildes, y modestos en su ambicion.

Visten costosos brags en vez de los harapos con que ocultan la mayor parte de los otros sus carnes; habitan suntuosas palacios donde dan costosos bailes y piparos banquetes; hay que sanguiarlos para tratar con su soberbia, como el siervo del terruño cuando se veia obligado á comparecer en presencia del caballero feudal; y llevan sus aspiraciones á coñir coronas, (no las de ningun maritimo) ógular emperchados, obtener carteras, etc., etc., etc.

Considera, lector, si vale la pena de dedicarle unos cuantos plumazos y otros tantos golpes de lápiz á la tal gitaneria.

Lo chocante es que en medio de sus desmesuradas pretensiones, vienen á decaer á lo mejor en las mas irrisorias vulgaridades, atrayéndose al descrédito y el desprestigio cuando mas los convenidia atraerse lo contrario.

Hablan de democracia, y practican el cesarismo. Lechan de liberales, y se convierten en liberticidas.

Vociferan de grandes patriotas, y devoran el presupuesto como perros hambrientos.

Ofrecen economías, y mas economías, y solo consiguen hacerse desastrosos imitadores del pequeño Godoy, aventajándole quitado en conducir á su pobre nacion á la ruina.

Son la calamidad mayúscula de las desdichas sociales y políticas.

Yo recuerdo haber visto una de esas agrupaciones de tipos flamencos, sin patria ni hogar, en una ciudad e Aragón, de remota antigüedad é histórico renombre, obligada á ampararse en los porches de una plaza para guardarse de la lluvia, confundiendo los escabellones rucios y esqueléticos jamegos con las mujeres sucias y desgraciadas, los hombres harapientos, y los niños desnutridos y propiamente curtiados por la intemperie, y pando apreciar lo terrible del paralelo entre aquellos miserables y estos miserables ilustres.

Aquellos que vi en la plaza de la ciudad de los corrales, laboriosos en medio de su pobreza y su vagancia, dedicándose en las horas que les dejaba libres

su charlaneria á tejer canastillos de mimbrés ó de juncos, son mas útiles que estos entregados completamente al ocio y á la dilapidacion de los tesoros que la actividad de los demás acumula.

Tú, lector, puedes tambien desender á la comparación y sacar las consecuencias de esa premisa.

Porque tú con el sudor de tu frente alimentas su opulencia, y facilitas con tu pasividad su instinto de derrochar lo que pertenece á tus hijos.

Son como la planta parásita que necesitan de tu jugo para alimentar las criminales tendencias inherentes á su modo de vivir sobre el país que toman por asalto á semejanza del Atila de los bárbaros, y cuando lo tienen del todo, dan en la costumbre maldita de pagarse con un pantapi como el protagonista del cuadro que por modelo te se ofrece al dorso. ¿Y la afilida y herosa matrona que lleva en sus espaldas el escudo de Castilla.

Sírvale de ejemplo la imagen, lector paciente, y espere, pagano infelice, igual, sino mas desconsoladora recompensa.

Los cuervos siempre acuden al olor de la carne, y esta clase de gitanos no puede desprenderse de sus gitanadas y charlanerías.

Y entiendo que, como los cuervos, tambien suelen sacar los ojos á quien los cría.

Por consiguiente, tú verás si lo convierto apocáritico del aviso, que yo las matos me lavo como Filalán, y á quien con Juan se le ó, áid Pedro se la bendiga.

Tú podrías mirarlo como cosa halada y de poca monta; pero al freir será el rair y al pagar será el florar, y apronta por lo pronto una porcion de reales en vez del unico que no ha mucho le costaba la cédula de vecindad; prepárate á satisfacer de nuevo el derecho de consumos, y espera, que ya escampa con el anhelo de la uñca, que apenas remojarte las espaldas con un chaparrón mas que menudo.

Y aquí me paro que cínar no intento, y el de nunca acabar fuera mi cuento.

OTRA FUNCION.

Ya parécia aquello.

Y aquello es el Congreso de los diputados, el templo de las leyes, el venerando lugar donde los padres de la patria discuten los medios de hacer felices á los pacientísimos españoles.

Cuando este número verá la luz pública se habrán ya reunido los elegidos por el sufragio universal para continuar las tareas que en virtud de un Real decreto suspendieron.

Pero está oscuro y huele á queso.

En vano algunos bofalicosos que por desgracia abundan en este país de los mineros, abrigarán dulces ilusiones, creyendo que de unas cortes progresistas en su mayoría pueda esperarse algun bien.

Un periódico ministerial se congratula y dice muy formal que la apertura de las Cortes será el principio de una nueva era de felicidad para la España. ¿Me lo dice V. ó me lo cuenta?

Para yo digo que no se va á armar floja bala.

Los radicales llevarán el propósito de derrotar á los sagastinos; se pronunciarán discursos muy progresistas confesionales los unos en la célebre Tertulia y los otros en las altas regiones ibéricas, se gastará mucha leña, mucho gas y algunas cargas de amunicion, y después que los otros y los unos hagan alardes de patriotismo y que asustadamente se requera los trapos

á relucir, se leerá el decreto de disolucion y Cristo con todos.

El país entretanto sacará de todo esto lo que el negro del sormón, la cabeza caliente y los pies fríos, amen del ballesto limpio.

Será por lo tanto otra funcion de las que se vienen representando con tanto éxito en el palacio de la plaza de Cervantes.

Les digo á Vds. que está oscuro y huele á queso.

En otros tiempos la felicísima Iberia ponía el grito en el cielo porque no habia fuerzas humanas que diesen al traste con el militarismo. Dos hombres, decía con mas tristeza que Jeremias al llorar, sobre Jeremias, dos hombres se han hecho los dueños del poder, y nada hay que resista á sus espadas. Con el uno para subir el otro y luego decaen, así para que no ha aquí. ¿Y no podremos salir nunca de este estado de cosas? ¿Habremos de estar siempre dominados por el sable? ¡Ah! si la corona llamase al partido progresista al poder, si los hombres de nuestras ideas manejan los destinos públicos, ¿cuan pronto mudaría de faz nuestra desgraciada patria! El comercio y la industria adquiririan nueva vida, los tributos serian mas suaves, y concluiria para siempre esa omiosa contribucion de sangre, que cada año produce un torrente de amargas lágrimas, arrancando de los brazos de muchos afligidos los hijos que eran su consuelo y en quienes fundaban sus mas bellas esperanzas.

Tales ó semejantes palabras lozamos cada día en las columnas de los periódicos progresistas. ¿No lo recuerdan Vds?

Pues bien ¿qué sucede hoy en que han llegado al poder esos hombres? La decoracion se ha variado pero la funcion si no es tan mala, es peor. Justamente dos hombres se disputan como entoces el poder, ó a la diferencia de que en vez de usar uniforme y llamarse Narvaz y O'Donnell, se llaman Sagasta y Zorrilla, que indudablemente tienen mas talento que aquellos, y después de tres años de dominacion, el comercio no da señales de vida, la industria está agoviada, los impuestos son mas gravosos, que entoces y las quintas se suceden cada año.

Cuando se trataba de elecciones, se decía que eran hechas por el gobierno, que no eran producto de la heroica voluntad de los pueblos, etc, etc. Pues ya han visto Vds. lo que sucede en la actualidad. La partida de la Porra se encarga de hacer juegos de prestidigitacion para que la mayoría sea progresista al gusto de los señores que dirigen el tinglado.

Otra de las grandes calamidades de que con razón se quejaban era la frecuencia con que se mudaban los ministros, y ahora en la nueva España ó sea la España con buena, creo son cinco los que se han sucedido desde la venida de Don Amadeo.

Por todo lo cual, aseguro á Vds. que de la nueva reunion de la Cámara popular no espero mas que lo anterior, y dejando para otro día la continuation en los parciales que iban brotando de mi pluma, termino hoy riéndome á carcajadas de la cosa pública, ó sea de la nueva funcion que va á representarse, diciendo con el otro:

«Y pues tanto petalante hace al mundo la mamota, dejemos correr la bala y siga el mundo adelante.»

Yo

Post scriptum. ¿Tenia yo razon en decir que estaba oscuro y oia á queso? Corrigiendo estaba las pruebas del anterior artículo, cuando hubo de suspenderse mi tarea para leer el siguiente parte telegráfico que ya

pàgines i presentació tipogràfica de «La Flaca», del qual era continuació, puix l'autoritat no autoritzava la publicació de cap periòdic amb aquest títol.

«La Carcajada» va continuar la campanya revolucionària iniciada per «La Flaca» amb tres seves grans pàgines il·lustrades en colors per Tomàs Padró, les quals esperava amb ansietat cada setmana el

públic barceloní i comentava apassionadament llur significat polític, que moltes vegades mereixia la repulsa del fiscal.

En arribar «La Carcajada» al número 18, va ésser suspès el periòdic per l'autoritat, sortint la setmana següent amb el títol «La Risa», el qual sols va portar una setmana, puix la següent va reparèixer amb el primitiu títol de «La Carcajada». Aquest periòdic començà essent estampat a la impremta Tasso, de l'Arc del Teatre, 21 i 23 i des del número 23 va passar a la impremta «El Porvenir», del carrer dels Tallers, 51 i 53. Els números 15, 16 i 17 de «La Carcajada» estan datats a Madrid i estampats a la impremta J. S. Morete, del carrer Aguardiente, 6, de la mateixa ciutat, la qual cosa va veure's obligat a fer el seu editor, per fugir de les persecucions de les autoritats barcelonines.

En el número 37 de «La Carcajada», publicat el dia 31 d'octubre del 1872, s'hi llegeix una nota que diu, que havent desaparegut les circumstàncies que havien obligat a la redacció a canviar el nom del periòdic, des de la següent setmana reprendrà el títol de «La Flaca». I així va ésser; el dia 7 de novembre va reparèixer «La Flaca» amb el número 38, continuant la numeració de «La Carcajada» i amb el mateix format i característiques de la primera època del periòdic.

«La Flaca» va publicar-se fins el número 84, el qual porta data del 4 d'octubre de l'any 1873, desapareixent aquest periòdic per no poguer resistir per més temps les circumstàncies polítiques que li eren adverses.

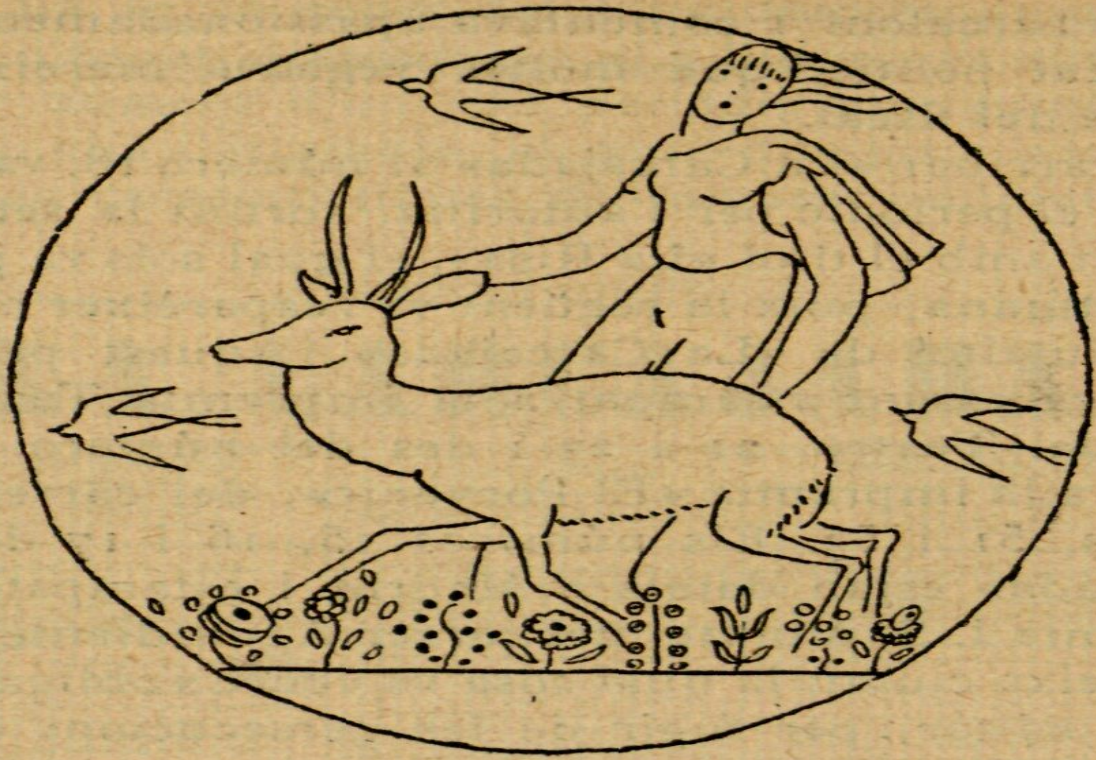
JOAN TORRENT.

C O R R A N D A

El peu en feu petitó
com el granet de la niella;
feu morí i penâ els fadrins:
quin amor teniu, donzella.

L'excursionisme català

LA renaixença cultural de Catalunya, en ella la personalitat de nostra terra hi tenim l'esguard. Un espill que ensenya honradament una actuació constant i patriòtica a l'entorn de fruits saborosos de les realitats passades; entre la visió, l'alt relleu, la figura gegantina, la meritíssima obra de l'excursionisme català.

Amb un desig esperançador, un constant treball digne d'estima portat per un confortador escalf patriòtic, nostres primers excursionistes sembraren llavors que oferiren fruits esplendorosos a que presentarien l'esperó del pervindre per deixar en definit la finalitat a uns desitjats anhels.

Corprès d'emoció en veure l'obra enlairada, més difícil exposar-la tota ella en aquestes ratlles i molt més l'entusiasme tingut per uns homes a una tasca coratjosament empresa per desvetllar els esperits, a fer conèixer i estimar de nostra terra el seu valuós tresor, artístic i natural, la seva gloriosa història i

ressuscitar els costums bondadosos i patriarcal, així per complir plenament la missió de rehabilitar nostra derrocada mare Pàtria, per portar-la al lloc preminent de totes les nacionalitats.

Es aquesta la finalitat del nostre excursionisme, per fer d'una grandesa una força poderosa que porta evocació a una vida passada, fe a una existència actual per assegurar-la al futur. Com veiem, no és un objectiu social a una recreació, però sí, una vocació científica a una pura idealitat catalanista.

Amb aquests ideals es constituïren a Catalunya, les entitats excursionistes, això és, recórrer el terrer amb vertader amor i eficàcia, contribuint una veritable font d'investigació i d'estudi, vetllar constantment per la bona conservació dels monuments i tot el que ens ofereix mare natura, retreure totes les gràcies, enaltir-la, millorar-la i fer-la prosperar; i amb aquest adalament s'escampa arreu una alenada de resurrecció i de victòria que és engendrat per un amor que fa grans els pobles i immortalitza les races...

Per mitjà d'aquesta noble branca de la renovada activitat catalana, s'ha seguit amb ardidesa amb l'aparell fotogràfic al coll i la llibreta de notes als dits, observant, recullir i anotar tot el que s'ha vist, petjat i sentit. Per això és conegut nostre terrer, per això es vol conèixer —des de les fonts dels seus rius a les platjes del seu mar, des de les més altes i perilloses altures fins als misteris mai abans d'ara no explorats de les coves i avencs, des de les més ufanes viles de formosa història fins als llogarrets més humils, des de les planes més opulents plenes de regadius i fruiterars, fins a les serres més esquerpes— amb un desig a una eclosió immensa de patriotisme.

En el nostre excursionisme prepondera una veritable passió per la muntanya. Des dels seus cims es veu millor la Pàtria i se l'estima més. Hi ha optimis-

me assolint penoses altures, entre roentes soleiades i l'humida i traïdora boira, soberanament compensades per l'alegre soroll de les cascades, la sublim solitud de les altes valls i els esplèndids panorames dels seus cims, s'ha tingut l'emoció entre la neu, i abaix a les fosques entranyes dels nostres penyalars...

Que profitoses les caminades! Quantes conferències i publicacions! Quina constància més intensiva pel desvetllament per la nostra dignitat!

Es coneix Catalunya...! Infinitat de guies passen entre mans, que encomanen a l'estimació. Arreu de nostra terra ressona el crit de Pàtria; s'arbora la bandera en els més alts cimals. Lloem l'excursionisme en sa perllongada via, desig, el cor em manifesta, l'amor és triomfant.

FRANCESC GOSALBES I CASTAÑE.

Anecdotalari català

En Valentí Almirall va ésser empresonat i deportat a Maó, al castell de la Mola. El cap de la presó, en gràcia a la representació social del detingut, va tractar-lo amb una mica més de polidesa que els altres. Li permetia de sortir a passeig en hores fixades. Ens cal contar ací una anècdota de la seva estada a Maó.

En un cafetí, va trobar un home que havia estat defensat i salvat per ell en un procés gravíssim. L'home, que sabia la fi tràgica i ignorada per tothom, que havien sofert altres detinguts, va imposar-se el deure de salvar l'Almirall...

Van fugir de nit en una barca. El mar i el vent no els van ésser gens amics. Enduts per l'aigua, sentien el perill anguniós de morir negats o de morir afusellats si l'onatge els deixava en una platja espanyola. L'endemà van trobar-se al Marroc. Diu que de tanta angoixa, en una nit, els va créixer el pèl de la cara. Cal dir que havien sortit de Maó afaitats de fresc.

El Torrent del Mal Consell

EL camí antic de Sabadell a Terrassa, travessava, a poca distància de les últimes cases de la Creu-Alta, un xaragallet, passat el qual bifurcava a la dreta el camí de Manresa, el fons de quals camins encara avui es veu molt bé.

Dit xaragall és anomenat torrent del Mal Consell. Aquest nom li ve, segons la tradició, d'haver-hi reunit En Berenguer de Saltells els que devien ésser còmplices seus de Sabadell i del terme de Terrassa en l'assassinat de l'abat de Sant Cugat de Vallès, perpetrat a la matinada del dia de Nadal de 1350 ó 1351, segons si es compta l'any des de l'Encarnació o bé de la Nativitat del Senyor, car així es comença a comptar des d'aquell dia i any, precisament. Allà En Saltells, el mateix vespre de la nit del delictes, segons la veu popular comunicà als reunits els seus abominables propòsits essent concertat el crim famós que deixà record en la toponímia local.

En Víctor Balaguer esmentà dita tradició, ben viva encara avui, en sa obreta «Guia-cicerone de Barcelona a Tarrasa» (1857), i al·ludint al torrent del Mal Consell, diu que resta a la dreta anant de Sabadell a la veïna ciutat, no coneixent-ne segurament la situació exacta, puix es travessa.

En Manuel Ribot i Serra en sa memòria històrica premiada en el Certamen literari de l'Ateneu Sabadellès (1882), situa dit torrent pròxim al monestir. En aquelles immediacions no hi ha pas cap torrent denominat del Mal Consell.

Aquest està ben pròxim a la nostra ciutat; s'inicia en el pla est de can Oriac, el travessa la carretera de Matadepera prop de la pujada al pas a nivell del ferrocarril, i fineix a la Riereta, gairebé perdut en la vinya que té per límits dita carretera, la Riereta i el camí (havent sortit de la Creu-Alta el primer a l'esquerra) que baixa a la Riereta, a part d'amunt de can Borgunyó.

No caldria dir que en aquell temps Hunyà el paratge de referència estava cobert d'espessa boscuria.

JOAN VALLÉS.

Pro «Museu Folklòric de Catalunya»

per

EL VELL FOLLET, de

AMICS DEL FOLKLORE

(Continuació)

LA iniciativa llançada des d'aquestes pàgines en «Pro Museu Folklòric de Catalunya» ha fet ressò. Per què negar-ho?

Tots els amants de l'art, tots els que estimem les obres de l'esperit que hem heretat dels nostres avantpassats, podem alegrar-nos-en.

CURIOSITATS DE CATALUNYA, atenent sempre nostres desigs, ens disposa lloc perquè els projectes que presentem tinguin la seva gran eficàcia i trobin alhora l'escalf popular, i així, acullint nostres paraules, en fa sabedors als caríssims lectors d'aquest estimat setmanal, que senten també el que nosaltres, els «Amics del Folklore de Catalunya», volem aconseguir.

CURIOSITATS DE CATALUNYA, dintre la manera natural de la seva vida i del seu ambient, hem pogut fer-hi el reflex de nostra entitat i, gràcies a ella, diem ben alt, nostres articles han estat llegits entre l'intel·lectualitat, havent estat acullits amb vertader entusiasme, i en tot, prestant-nos oferiment per a desenrotllar plenament nostra vida al servei del folklore tradicional, això és, per sortir-ne d'una manera beneficosa nostra estimada Pàtria.

Aquests oferiments, tenim el goig de dir que ens fan avançar a donar-ne les gràcies a tots ells, manifestant alhora el nostre orgull per haver tingut, entre nosaltres, tan valuoses cooperacions, que fa preveure des d'ara la realització d'una gran obra.

Ara, aquests moments, no els creiem prou

d'oportunitat per avençar directament la tasca empresa, per les raons que s'interposen al nostre davant, i que són de creure que no tindríem una solució afirmativa al nostre favor; per tant, anem per trobar una força que sia totalitària de nostres ideals, a fi que els referits projectes sien atesos amb tota seguretat.

Amb tota seguretat cal desitjar que el «Museu Folklòric de Catalunya» sia una realització.

Els «Amics del Folklore de Catalunya», havent rebut l'optimisme de rellevants personalitats, som els primers que ho diem i els que ho sentim tot i estant lluny del triomf, lluny també de la satisfacció. Si la idea traspassada ja assegurem nosaltres a fer-ne una base definitiva pel seu esdeveniment, ara sobre d'ella cal formar la trajectòria del camí, que ens portarà allà on el nostre sentiment intern o col·lectiu voldrà fer-nos arribar.

Cal que el nostre sentiment sia de força col·lectiva o sia de les entitats folklòriques de Catalunya, i aquesta totalitat pretenem tenir-la acompanyada amb adhesions de totes les societats que vulguin també que nostra terra tingui la representació del seu caràcter, de les nostres manifestacions populars.

Benvolguts lectors de CURIOSITATS DE CATALUNYA. Entitats que estimeu el nostre Patrimoni, porteu el vostre gra de sorra a l'obra que els «Amics del Folklore de Catalunya» exposarà al nostre poble per a l'esdeveniment del «Museu Folklòric de Catalunya».

Modestíssimes ratlles d'utilitat eficaç seran les vostres adhesions per una força que avolarà, com el «Museu Folklòric de Catalunya» és esperat per tot-hom, que aquest és el nostre ideal.

Serà de dignitat nacional que en la nostra terra tinguem un Museu Folklòric. Ara és el moment de demostrar-ho. Catalans! Dirigiu els vostres vots al Secretariat d'«Amics del Folklore de Catalunya» o a les seves delegacions, si bé també es rebran volenterosament a la redacció de CURIOSITATS DE CATALUNYA.

Entreteniments Instructius

LOGOGRIF NUMERIC

- 123456789 Poble català.
 56978329 Verb.
 1897692 Defecte físic.
 469612 Nom de dona.
 49652 Pintura.
 3892 Parentiu.
 321 Part del cos.
 96 Nota musical.
 9 Consonant.

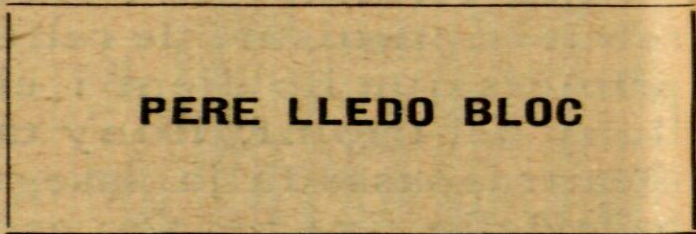
ENDEVINALLA

El camp és blanc,
 la llavor és negra,
 cinc són els bous
 que menen la rella.

CONVERSA

- He vist a En Jordi que
 anava a casa el metge.
 —De què pateix?
 —Del que ja t'he dit.

TARJA

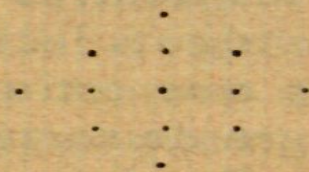

Combinar degudament aquestes lletres de manera que donin el nom d'un drama català.

FUGA DE VOCALS

P.r v.st.r . n. g.st.r g.r.
 s'h. d' n.r . c.s. .l dr.p.r.

ROMBE

Substituir els punts per lletres, de manera que, vertical i horitzontalment, es llegeixi: consonant, establiment, per illuminar, caràcter i consonant.

Solucions als "Entreteniments Instructius" publicats al núm. 87

Logogrif numèric: *Triangle.*

Endevinalla: *L'ou.*

Comble: *Dir-se Blanca.*

Tarja: *Costa Brava.*

Fuga de vocals: *El qui sol fer el valent,
 és l'últim al sometent*

Quadrat: *Cuc, ull, cla.*

UAB
 Biblioteca de Comunicació
 i Hemeroteca General

AQUEST NÚMERO HA PASSAT PER LA CENSURA